

K nezdaru Bílé knihy

Shrnutí informací na Akademickém fóru 23.4.2009 a dovětek k nim.

K programu Akademického fóru 28.5.2009, bod 3:

Nezdar Bílé knihy jako důsledek manažersky chybné koncepce.

Martin Černohorský cernohorsky@physics.muni.cz

1. Otevřenost při tvorbě legislativních materiálů

V prezentaci Petra Matějů „Reforma terciárního vzdělávání“, připravené pro schůzi vlády dne 7.3.2007 ve státním zámku v Kolodějích, je jako hlavní cíl reformy uvedena „Větší otevřenost“. Způsob tvorby Bílé knihy, podkladu pro návrh zákona o terciárním vzdělávání, tomuto heslu neodpovídal a stal se hlavní příčinou nezdaru, a především – a to je důvod k vážným, korektně vedeným veřejným diskusím – zdrojem oprávněné nedůvěry k příslušným grémiím a k jejich představitelům. Způsob tvorby materiálů pocházejících z takto fungujících prostředí, vybavených značnou rozhodovací pravomocí, by neměl problematizovat kompetentnost činitelů opomíjejících deklarovanou potřebu otevřenosti (v tomto ohledu je hodno zvláštní pozornosti například dění předcházející parlamentnímu souhlasu s návrhem novely zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, ale nejen ono).

2. K případu samotné Bílé knihy

Do 30. dubna 2009 měl ministr školství, mládeže a tělovýchovy vládě předložit návrh záměru zákona o terciárním vzdělávání. Nestalo se tak. Jednou z příčin je dvouleté autonomní působení ministerského týmu, otevřené vnějším vlivům jen v rozsahu určeném samotným týmem. Ze strany vysokých škol umožnila tuto uzavřenost přípravných prací především absence aktivity jejich reprezentativních institucí, České konference rektorů a Rady vysokých škol. K součinnosti nebyly ministerstvem přizvány a není známo, že by se o přizvání samy ucházely. O vlastních legislativních návrzích, uplatnitelných cestou ministerstva a vlády nebo cestou poslanecké iniciativy ani Česká konference rektorů, ani Rada vysokých škol neuvažuje. Pole působnosti bylo tedy plně přenecháno ministerstvu, které však místo organizování konstruktivních odborných diskusí za účelem rozšíření znalostí a hlubšího vhledu do problematiky zřejmě spoléhalo na autoritativní uplatnění exekutivní moci při schválení materiálu, připraveného bez potřebně rozsáhlých znalostí a zkušeností a bez žádoucích analýz, jdoucích za rutinní sebrání statistických dat. Přizvání České konference rektorů a Rady vysokých škol až v samotném závěru dvouletého procesu přišlo natolik pozdě, že splnění termínu, i kdyby nebylo jiných okolností, už nemělo naději.

3. Fakta a komentáře k nim

Mezi doklady, objasňující nezdar harmonogramu přípravy zákona o terciárním vzdělávání, patří tato fakta:

1. Záznam z jednání vlády 7.3.2007.
2. Záznam z jednání vlády 12.3.2007.
3. Usnesení vlády 26.1.2009.
4. Delegování zástupců České konference rektorů a Rady vysokých škol do pracovní skupiny v prosinci 2008.
5. Usnesení Předsednictva Rady vysokých škol 26.3.2009.

Ad 1.

Ze Záznamu z jednání vlády 7.3.2007 je zřejmé, že nešlo o řádný bod jednání. Není z něho ani patrné, zda a v jaké podobě se členové vlády seznámili s prezentací, kterou připravil Petr Matějů. V Záznamu se uvádí toto:

"Po skončení jednání schůze vlády proběhla diskuse členů vlády k reformě terciárního školství, k reformě veřejných financí a dále členové vlády v diskusi posoudili účelnost předkládání dlouhodobých a střednědobých tematických dokumentů vládě ke schvalování s tím, že projednávání této problematiky dokončí na jednání své schůze dne 12. března 2007."

Zřejmě bylo ještě o čem diskutovat.

Ad 2.

V Záznamu ze schůze 12.3.2007 však žádný údaj se vztahem k uváděné problematice už není.

Ad 3.

Usnesení přijaté na jednání vlády 26.1.2009 má toto znění:

USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 26. ledna 2009 č. 111

k Bílé knize terciárního vzdělávání.

Vláda

I. bere na vědomí Bílou knihu terciárního vzdělávání, uvedenou v části III materiálu č.j. 61/09;

II. ukládá

1. ministru školství, mládeže a tělovýchovy zpracovat a vládě do 30. dubna 2009 předložit návrh věcného záměru zákona o terciárním vzdělávání,

2. ministru školství, mládeže a tělovýchovy zpracovat ve spolupráci s ministrem financí a místopředsedou vlády a ministrem práce a sociálních věcí a vládě do 31. prosince 2009 předložit návrh věcného záměru zákona o finanční pomoci studentům.

Provedou: místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí, ministři financí, školství, mládeže a tělovýchovy.

Předseda vlády Ing. Mirek Topolánek, v. r.

Usnesení je jasné. Není však známo, na základě jakých informací vláda rozhodla o termínu 30.4.2009 pro předložení záměru zákona o terciárním vzdělávání, když první meritorní jednání se zástupci České konference rektorů a Rady vysokých škol se teprve připravovalo.

Ad 4.

Česká konference rektorů a Rada vysokých škol byly vyzvány k součinnosti vysláním zástupců (šest z každé instituce) do pracovní skupiny pro přípravu záměru zákona o terciárním vzdělávání teprve roku 2008, tedy bezmála až po dvou letech práce ministerského týmu.

Ad 5.

Za uvedených okolností nepřekvapuje, že problematicky řízený proces vyústil v nezdar, patrný z Usnesení Předsednictva Rady vysokých škol:

Usnesení přijaté na zasedání Předsednictva Rady vysokých škol 26. března 2009

Předsednictvo Rady vysokých škol po zvážení dosavadního průběhu jednání o věcném záměru zákona o terciárním vzdělávání, po vyslechnutí informace o Individuálním projektu národním – Reforma terciárního vzdělávání a s přihlédnutím k poslednímu vývoji politické

situace v ČR považuje za nemožné odpovědně připravit tento věcný záměr v předpokládaném časovém horizontu 1. pololetí roku 2009.

Vyzývá proto Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, aby tuto nepochybnou skutečnost uznalo a ve spolupráci s vysokými školami a jejich reprezentacemi zaměřilo další práci na přípravu obsahové, úžeji vymezené novely stávajícího vysokoškolského zákona, která by vyřešila naléhavé dílčí problémy, a aby další postup prací byl veden méně konfrontačním a pro širší akademickou veřejnost transparentnějším způsobem. Přijetí takové novely by vytvořilo časový prostor nutný pro odpovědné nové věcné prodiskutování širšího okruhu problematiky terciárního vzdělávání v České republice a pro korektní oponentury výsledků řešení Individuálního projektu národního za aktivní účasti Rady vysokých škol. Předsednictvo Rady vysokých škol doporučuje pokračovat v přípravě zákona o finanční podpoře studentů.

Informace: Prof. Vladimír Haasz, předseda Rady vysokých škol. E-mail: haasz@fel.cvut.cz.

4. Otevřenost a spolupráce jako předpoklady úspěchu

Úspěch prací v předmětné oblasti je podmíněn otevřeností zvolených postupů od jejich samých začátků při dobře organizované součinnosti odborně kompetentních subjektů. Pokud jde o vysoké školy, není namístě jen jejich pasivní vyčkávání, co udělá ministerstvo. Jejich vysoký odborný potenciál má být operativně využit z jejich vlastního rozhodnutí, když jde o legislativu, určující jejich vlastní bytí, zejména mají-li být institucemi skutečně autonomními.

6. května 2009